

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 251

Parasjat Korach

25 Sivan 5768
28 juni 2008

Overzicht Parasjat Korach (Bamidbar 16:1 – 18:32)

Korach, Datan en Aviram, en 250 van de leiders van Israël rebelleren tegen de autoriteit van Mosjé en Aharon. De rebellie heeft als resultaat dat zij door de aarde worden verzwolgen. Velen van het volk zijn kwaad over de dood van Korach en diens volgelingen, en zij houden daar Mosjé voor verantwoordelijk. De „boosheid” van Hasjem is manifest in een plaag die het volk treft, en vele duizenden komen daarbij om. Mosjé bemiddelt nogmaals voor het volk, en geeft Aharon instructies om verzoening te doen voor hen, waarna de plaag stopt. Hasjem gebiedt dan dat van iedere stam een staf met de naam van de stam erin gegraveerd, in het Misjkan wordt geplaatst. De volgende ochtend zijn uit de staf van de stam Levi, waarop de naam van Aharon staat, knoppen en bloemen en rijpe amandelen voortgesproten. Dit voorziet in de G-ddelijke bevestiging dat de stam Levi is uitverkoren voor het priesterschap, en bevestigt ook Aharons positie als de *Kohen Gadol*, de Hoge Priester. De specifieke plichten van de Leviëten en de *kohaniem* worden beschreven. De *kohaniem* zouden geen landeigenaars worden, maar gingen hun levensonderhoud krijgen uit de tienden en andere voorgeschreven giften die hen door het volk gebracht worden. Ook worden de wetten voor de eerste vruchten gegeven, voor de lossing van de eerstgeborene en andere offers.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

De Haftara voor Parasjat Korach (I Sjmoeël 11:14-12:22)

Het verhaal van de Haftara van deze week

Sjaoel die op het punt staat om de eerste koning van Israël te worden, geeft het volk opdracht om naar de stad Gilgal te gaan, waar hij gezalfd zal worden. Na de kroning van Sjaoel viert het volk dat, door het brengen van vredesoffers aan Hasjem. Vervolgens verklaart Sjmoeël, de laatste van de *Sjofrietim* [Rechters – Richteren], dat hij alle verzoeken, die het volk van Israël gedaan heeft, vervuld heeft, met name de recente aanstelling van de eerste koning van Israël. Nu is de tijd gekomen dat Sjmoeël afscheid neemt. Sjmoeël beweert dat hij op hoge leeftijd is gekomen en zich erg oud voelt (mogelijk ten gevolge van de misdaden van zijn zoon). Sjmoeël was pas 52 jaar op dat moment, maar hij was klaarblijkelijk duidelijk erg oud geworden. Om te mogen sterven met een goed geweten, vraagt Sjmoeël ten overstaan van Hasjem en de koning van Israël of er iemand is die tegen hem kan getuigen over enige misdaad die hij begaan heeft. Bijvoorbeeld of hij soms wel eens dieren als betaling voor zijn werk voor de gemeenschap heeft aangenomen? Sjmoeël gaat verder en vraagt: „Was er iemand die door hem werd bedrogen of onderdrukt?” „Heeft iemand hem ooit omgekocht? Kom naar voren!” Het volk van Israël antwoordde: „U bent eerlijk en oprecht geweest in al uw daden met ons.”

Het verband met de parasja

Ten eerste verwierpen Korach en zijn volgelingen Mosjé's leiderschap en beweerde hij dat hijzelf de leider was van de gemeenschap met egoïstische bedoelingen. Vergelijkbaar verklaart het volk in de gebeurtenissen die aan de haftara vooraf gaan, dat zij een koning willen, omdat zij ontevreden zijn met Sjmoeëls zonen als rechters. Door niet Sjmoeël te vragen of die hen verder zal leiden, beledigen zij hem en verwerpen zij zijn leiding.

Ten tweede antwoordt Sjmoeël in de haftara net als Mosjé in de parasja, dat hij geen enkel persoonlijk belang heeft bij het leiderschap. Zij hebben het allebei zuiver *lesjeem sjamajim* gedaan. Mosjé zegt: „Ik heb nog geen ezel van hen aangenomen, noch heb ik iemand ooit kwaad gedaan” (Bamidbar 16:15). Sjmoeël zegt: „Wiens os heb ik genomen? Wie heb ik beroofd, wie heb ik onderdrukt?” (I Sjmoeël 12:3).

Een derde overeenkomst is dat zowel Mosjé als Sjmoeël Hasjem vragen om een bijzonder spectaculair wonder te doen om te bewijzen dat zij gelijk hebben, en Hasjem honoreert hun verzoeken. Zodra Mosjé bidt, opent de aarde zich en verzwelgt Korach en zijn volgelingen; en direct in antwoord op Sjmoeëls *tefilla* komt er een stortregen naar beneden tijdens een droogteperiode.

Sjmoeël was een voorbeeld van wat een leider van Israël kon zijn. Hij verenigde iedereen om Hasjem te dienen. Aan de andere kant stond Korach, die verdeeldheid zaaide.

Voorts stamde Sjmoeël af van Korach, hetgeen een reden was voor Korach om in opstand te komen, zoals als *Rasji* [op Sjemot 16:7] verklaart. De beledigingen en schaamte die Sjmoeël van het volk te lijden had waren misschien een *tikoën* – reparatie, genoegdoening – voor de belediging en schaamte die zijn voorvader Korach Mosjé had aangedaan.

KORACH

16. ¹En Korach, de zoon van Jitshar, de zoon van Kehat, de zoon van Levie, en Datan en Avieram, de zonen van Eliav, en On, de zoon van Pèlet, zonen van Re'oeveen, nam [zichzelf apart], ²en stonden op vóór Mosjé met tweehonderd en vijftig mannen van de Israëlieten, vorsten der gemeente, geroepen voor de vergadering, mannen van naam. ³En zij verzamelden zich tegen Mosjé en tegen Aharon en zeiden tegen hen: „Het is te veel voor jullie, want heel de gemeente, zij allen zijn heilig, want Hasjem is in hun midden. Waarom verheffen jullie je boven de gemeente van Hasjem? ⁴Toen Mosjé dit hoorde, viel hij op zijn gezicht.

De opstand van Korach

In tegenstelling tot eerdere opstanden tegen Mosjé en Aharon, toen het volk klaagde over gebrek aan voedsel of water, toen zij dachten dat hun leider hen in de steek gelaten had, was de opstand van Korach en zijn medestanders een rechtstreekse poging tot een greep naar de macht door een naast familielid van Mosjé en Aharon. Ook Korach was, net als Mosjé en Aharon een Leviet.

Ramban schrijft dat deze gebeurtenis plaatsvond na de gebeurtenis met de spionnen en dat de zware straf voor het volk, dat ieder boven de twintig jaar in de woestijn zou sterven, de aanleiding voor het volk was om zich bij de rebellie van Korach aan te sluiten. Echter Korachs eigen wrok dateerde reeds van voor die tijd, want hij meende dat, nu Mosjé het koningschap aan zich getrokken had, hem het priesterschap toekwam in plaats van Aharon, terwijl Elitsafan, de zoon van Oeziël, de jongere broer van Jitshar, als leider was aangesteld over de familie van de nakomelingen van Kehat, waarmee deze boven Korach werd geplaatst. Maar Korach had niet eerder Mosjé durven uitdagen, omdat die zeer geliefd was bij het volk. Echter, nu heel het volk ontevreden was geworden over de straf naar aanleiding van het fiasco van de spionnen, zag hij zijn kans schoon om in opstand te komen.

De **Midrasj** vertelt dat toen Korach terugkwam van het Misjkan, zijn vrouw hem vroeg: „En wat heeft Mosjé jullie vandaag geleerd?” Korach antwoordde: „Hij leerde ons over het onderwerp van de *tsietsiet*, en dat om *tsietsiet* te maken, men zeven witte wollen draden moet samenvoegen met één draad van *techelet* [hemelsblauwe wol], en dat we die *tsietsiet* aan de vier hoeken van onze kleding moeten bevestigen.” Hierop zei zijn vrouw: „Als ik een kledingstuk maak dat geheel is gemaakt van *techelet*, wat dan? Moet er dan ook nog één blauwe draad in de *tsietsiet*? Mosjé maakt gekheid met jullie.

Korach en zijn volgelingen kleedden zich vervolgens geheel in *techelet* en Korach vroeg daarop aan Mosjé of daar ook nog een hamelsblauwe draad aan bevestigd moest worden. Mosjé antwoordde dat dit inderdaad verplicht was. Daarna vroeg Korach: een huis vol Tora-rollen, moet dat ook een *mezoëza* op de derupost hebben? Mosjé antwoordde dat dit moest. Hierop lachtte Korach hem uit en hij verweet Mosjé dat hij zelf de wetten verzonnen had. Een huis vol heilige Tora-rollen, wat kon een Mezoëza daar nog voor heiligheid aan toevoegen? Zo ook was heel Israël heilig, ze hadden allemaal G-d's woord gehoord op Sinai, dus waarom moest Mosjé hun leider zijn?

Daarom, zegt de Midrasj, staat er geschreven: „Korach nam.” Hij nam een *talliet* dat geheel gemaakt was van hemelsblauwe wollen draden.

1. Korach nam – dat wil zeggen, hij nam zichzelf apart, om afgescheiden te zijn van de gemeente, om aanmerkingen te maken over het priesterschap en Onkelos vertaalt:

„Hij scheidde zich af van de rest van de gemeente, om ertegen te protesteren dat Aharon Hoge Priester was geworden.

Ben Levie – Er wordt hier niet vermeld dat Levie de zoon van Ja'akov was, want in *Bereisjiet* 49:6 had Ja'akov op zijn doodsbed gebeden: „Laat mijn naam niet genoemd worden in hun vergadering” [d.w.z. de vergadering van Korach]. Maar bij de nakomelingen van Korach, die in het voorhof van de Tempel Psalmen zongen, wordt Ja'akov wel genoemd (I *Divrei Hajamiem* [Kronieken] 6:23): „De zoon van Evjasjav, de zoon van Korach, de zoon van Jitshar, de zoon van Kehat, de zoon van Levie, de zoon van Israël.” (*Rasji*)

En Datan en Avieram – Doordat de stam Re'oeveen gelegerd was naast Kehat en zijn zonen, sloten zij zich bij Korach aan. Wee de booswicht, wee zijn buurman.

En wat bracht Korach ertoe om met Mosjé te twisten: Hij zei: mijn vader was één van vier broers, zonen van Kehat, zoals er gezegd is (*Sjemot* 6:18): „Amram, de eerstgeborene” – en diens beide zonen hebben een hoge positie verworven, één werd koning en één werd Hogepriester. Maar wie hoorde de tweede hoge functie te krijgen? Ik, de zoon van Jitshar, die de tweede zoon was van Kehat. Maar wie heeft hij tot vorst aangesteld? Elitsafan, de zoon van de jongste broer Oeziël. En dat was de wrok van Korach, waartegen hij in opstand kwam (*Rasji*).

Zonen van Re'oeveen – Datan, Avieram en On waren van de stam Re'oeveen (*Rasji*).

2. Mannen van naam – Geleerden van de rechtbanken (*Rasji*). Een andere verklaring: Vooraanstaande mannen die op vergaderingen geraadpleegd werden.

3. Het is teveel voor jullie – Jullie hebt veel te veel grootheid voor jezelf genomen. Iedereen heeft op Sinai de woorden uit de mond van Hasjem gehoord. Waarom verheffen jullie je boven de geemnschap? Was het niet genoeg dat Mosjé het koningschap aan zich getrokken heeft, moest hij ook nog zijn broer als Hogepriester aanstellen?

4. Viel hij op zijn gezicht – Mosjé voelde zich vernederd door dit oproer. Dit was al de vierde keer dat zij tegen hem in opstand kwamen: eerst met het gouden kalf, daarna toen zij vlees eisten, daarna met de spionnen en iedere keer had Mosjé tot Hasjem voor hun vergiffenis gebeden. Nu, bij de oproer van Korach durfde hij niet opnieuw voor hen te bidden en viel hij moedeloos op zijn gezicht. Het is te vergelijken met een koningszoon die zich driemaal misdragen heeft en alle drie keer heeft een vriend een goed woordje voor hem gedaan bij de koning. Maar bij de vierde keer voelt de vriend zich onmachtig om nogmaals de koning lastig te vallen (*Rasji*).

Rasjbam: Mosjé viel op zijn gezicht om te bidden.

Ramban merkt op dat „hij op zijn gezicht viel”, d.w.z. alleen Mosjé, Aharon niet, want hij gaf toe dat de status van Korach hoger was dan de zijne en hij voerde alleen maar uit wat Mosjé, de koning, hem geboden had.

MISJNA VAN DE WEEK

Bearachot Hoofdstuk 8

Misjna 2

Beit Sjammai zegt: men wast¹ eerst zijn handen² en daarna lengt men de wijn aan³, maar Beit Hilleel zegt: men lengt eerst de wijn aan en daarna wast men zijn handen.

Aantekeningen

[Inleiding: Er zijn verschillende „graden” van onreinheid, afgeleid van wat er in Tora (*Wajjikra* 11) staat. De hoogste graad van onreinheid, waar de misjna het hier over heeft, is de *Av hatoemot* - de „vader” van de onreinheden. Hieronder valt een persoon of voorwerp dat direct in contact gekomen is met een dode of met het lijk van een dier dat niet ritueel geslacht werd. Iemand of een voorwerp, dat in contact kwam met een *Av toema* wordt *tamee* - onrein - in de eerste graad. Dus als iemand of iets, die in aanraking is geweest met een dode, op zijn beurt iemand of iets anders aanraakt, dan wordt die ander of dat andere voorwerp onrein in de eerste graad.

Er zijn ook lagere gradaties van onreinheid, zoals *toledot toema* - nakomelingen van onreinheid, tweede graads en derde graads onreinheid. Voedsel of drank dat in aanraking geweest is met iets of iemand dat of die onrein was in de eerste graad, wordt onrein in de tweede graad. Volgens Tora kunnen mensen en voorwerpen geen lagere graad van onreinheid krijgen dan de eerste graad van onreinheid, maar volgens de Rabbijnen kunnen voorwerpen ook tweede graad van onreinheid aannemen.

Voedsel en voorwerpen die in een staat van tweede graads onreinheid zijn, kunnen ander voedsel tot in de derde graad onrein maken door contact, maar alleen in speciale gevallen, zoals *troema* of voedsel van offerdieren afkomstig (bijvoorbeeld *troema* dat in aanraking gekomen is met voedsel of een voorwerp dat in de tweede graad onrein was, wordt nu onrein in de derde graad. Maar gewoon voedsel dat in aanraking komt met iets dat onrein is in de tweede graad, houdt zijn huidige status).

Hoewel een persoon niet onrein in de tweede graad kan worden, hebben de geleerden bepaald dat iemands handen die in aanraking zijn gekomen met een persoon, voedsel of voorwerp dat onrein was in de eerste graad, nu onrein worden in de tweede graad.

In geval dat een toestand van onreinheid volgens Tora wordt verkregen, wordt het hele lichaam onrein en men moet in zijn geheel in het *mikwe*.

Maar als de onreinheid alleen *mid'rabbanan* is, worden alleen de handen onrein en deze onreinheid kan verwijderd worden door de handen op de voorgeschreven wijze te

wassen met behulp van een beker, waarmee men beurtings over iedere hand driemaal water giet.

Vervolgens stelden de geleerden vast dat alle ongewassen handen onrein zijn in de tweede graad, omdat men ongemerkt en onwillekeurig van alles aanraakt en het is mogelijk dat men een onrein gedeelte van zijn eigen lichaam heeft aangeraakt. Om met zulke handen geen *troema* aan te raken, hebben de geleerden bepaald, dat als iemand met zulke (tweede graads) onreine handen *troema* aanraakt, dan wordt de *troema* onrein in de derde graad. Het is echter verboden *troema* onrein te maken en zulk onreine *troema* mag daarom niet worden gegeten, maar moet vernietigd worden.

Om te voorkomen dat men per ongeluk met ongewassen handen *troema* zou aanraken, werd een ander decreet ingesteld, dat men zijn handen altijd moet wassen voordat men brood eet, zelfs als het brood geen heilige status heeft. Op deze manier raakt men eraan gewend zijn handen te wassen als men gewoon voedsel eet, en men zal zich ook herinneren zijn handen te wassen voordat men *troema* aanraakt. Ten gevolge van dit decreet wassen wij vandaag de dag nog steeds onze handen voordat wij brood eten.

Een ander voorschrift dat genoemd moet worden, is dat bij rabbijns decreet vloeistof, dat in contact is gekomen met iets dat onrein is, zelfs al is dat een onreinheid van de tweede graad, onrein wordt in de eerste graad. Onreine vloeistof kan op zijn beurt weer iets anders door aanraking onrein in de tweede graad maken. Dus bijvoorbeeld ongewassen handen, of een voorwerp of voedsel dat in aanraking geweest is met iets dat in de eerste graad onrein was, worden onrein in de tweede graad. Wanneer die in aanraking komen met vloeistof, wordt die vloeistof onrein in de eerste graad. En wie die vloeistof aanraakt, wordt weer onrein in de tweede graad.

Het is in het licht van het bovenstaande dat de scholen van Sjammai en Hilleel van mening verschillen over de vraag hoe men het beste kan verzekeren dat zijn handen rein blijven, zodat men in reinheid zijn brood kan eten in het geval dat men vóór de maaltijd wijn drinkt. Dat gebeurt met name op Sjabbat en feestdagen, wanneer men *Kiddoesj* maakt vóór de maaltijd.]

Aantekeningen bij Misjna

1. De misjna heeft het hier over *netillat jadajiem*, de rituele handenwassing met een beker, voordat men brood eet, om de handen geestelijk te reinigen, want nadat de Kiddoesj over wijn gemaakt is, wordt het brood gebroken.
2. [Zoals reeds eerder vermeld was de wijn vroeger te sterk om te drinken en moest die eerst worden aangelengd met water. Deze uitdrukking wordt vaak gebruikt als het inschenken van de wijn bedoeld wordt].
3. **De school van Sjammai zegt: eerst wast men zijn handen en daarna lengt men de wijn aan:** Want als men wil zeggen dat men de beker eerst [met water] aanlengt, dan overtreedt men het [rabbijnse] decreet dat dit verbiedt, want misschien maakt men de drank, die buiten de kop gemorst wordt, met zijn handen onrein. Want de handen hebben, voordat zij gewassen zijn, de status van onreinheid van de tweede graad, en zij maken de drank [aan de buitenkant van de beker] onrein in de eerste graad. En de drank maakt op zijn beurt de buitenkant van de beker onrein, want vloeistoffen die onrein zijn, maken, bij rabbinaal decreet, voorwerpen onrein. De rabbijnen waren echter soepel met

deze onreinheid: voorwerpen die aan de buitenkant onrein waren geworden door [aanraking met] onreine vloeistoffen, maken hun binnenkant niet onrein, noch de handgrepen [van de beker] noch de rand [van de beker. Normaliter, wanneer een beker of ander voorwerp onrein wordt, wordt het hele voorwerp onrein. In dit speciale geval echter, waar de beker alleen bij rabbijns decreet onrein wordt, heeft men bepaald dat alleen dat gedeelte van de beker, dat met het onreine in aanraking gekomen is, onrein wordt, en de rest niet].

Maar *Beit Sjammai* is van mening dat het verboden is om een beker te gebruiken, die aan de buitenkant onrein is, ook al wordt het inwendige daarvan niet onrein. Het is verboden omdat misschien een druppel van de inhoud op de buitenkant van de beker valt, en daardoor wordt de drank op zijn beurt onrein en maakt de handen onrein. [Dus volgens *Beit Sjammai* zouden de handen onrein kunnen worden doordat drank uit de beker op de onreine buitenkant van de beker kan spatten, waardoor de druppels onrein worden en de handen onrein maken, en dan zou men brood eten met onreine handen, hetgeen verboden is.]

En daar het verboden is om een beker te gebruiken, waarvan de buitenkant onrein is, moet men eerst zijn handen wassen, en pas daarna mengt men de wijn [met water], opdat de drank aan de buitenkant van de beker niet onrein wordt door de handen, want daardoor zou de buitenkant van de beker onrein worden door de drank die aan de buitenkant zit, en men zou het dan gebruiken, hetgeen verboden is.

Maar *Beit Hilleel* is van mening dat het niet verboden is om een voorwerp te gebruiken dat aan de buitenkant onrein is. Daarom moet men eerst de beker inschenken en opdrieken en daarna wast men zijn handen. Want als je zou zeggen dat men de handen eerst moet wassen en daarna de drank inschenken, dan is dat door de rabbijnen verboden, want misschien is de buitenkant van de beker onrein. Want het is weliswaar toegestaan om een voorwerp te gebruiken dat aan de buitenkant onrein is, maar misschien heeft hij [na het handen wassen] zijn handen niet goed afgedroogd en dan maakt de buitenkant van de beker [die onrein kan zijn in de tweede graad] de vloeistof op zijn handen [d.w.z. het water] onrein in de eerste graad, en dat maakt de handen onrein, en dan gebeurt het dat men [brood] eet met onreine handen (RAV).

EROEVEN 2a

De hoogte van de korach

Een *mavoi* is een doorgaans aan één kant doodlopende straat, waarop een aantal binnenhoven uitkomen, waaraan verschillende huizen gelegen zijn. De *mavoi* komt uit op een doorgaande openbare weg, waar veel mensen dagelijks langs komen en welke men een *resjoet harabbiem* noemt – openbaar terrein. Hoewel het volgens de Tora-wet verboden is om iets te dragen of te vervoeren over *resjoet harabbiem*, is dat in een *mavoi* toegestaan. De Rabbijnen hebben het echter verboden om in een *mavoi* te dragen, om te voorkomen dat men bij vergissing iets wat men in de *mavoi* gedragen heeft, ook meeneemt naar de *resjoet harabbiem*, op welke overtreding zware straf staat. Echter, wanneer men een *korach* [balk] plaatst boven de toegang van de *mavoi* naar de *resjoet harabbiem*, of een *lechi* [een verticale balk] tegen de zijwanden van die ingang plaatst, dan fungeert dat als een herinnering voor degenen in de *mavoi* dat men de *mavoi* gaat verlaten en *resjoet harabbiem* betreedt, en dan is het toegestaan om in de *mavoi* op Sjabbat te dragen. Hoe hoog de *korach* mag zijn wil hij nog opvallen, zodat hij nog fungeert voor zijn doel, is onderwerp van discussie tussen Rabbi Jehoeda en de andere Geleerden. Hoewel de andere Geleerden zeggen dat de *korach* niet hoger mag liggen dan 20 *ammot* boven de grond om nog op te vallen, meent Rabbi Jehoeda dat hij veel hoger mag liggen.

We vinden dezelfde discussie over de vraag hoe hoog het *schach* op een soeka mag liggen. In beide gevallen, zegt de Geleerde Rabba, is de reden van de grens van 20 *ammot* dat men in het algemeen niet kijkt naar iets dat hoger is dan dat, en het is van doorslaggevend belang dat in beide gevallen de aandacht gevangen wordt.

Maar waarom was het noodzakelijk dat deze zelfde discussie vermeld wordt zowel in de Misjna van ons traktaat als in traktaat Soeka (2a), wanneer het gebaseerd is op hetzelfde principe in beide gevallen? Het antwoord dat de Gemara geeft, is dat als de mening van de Geleerden alleen hier vermeld zou zijn, dan zouden we kunnen veronderstellen dat men welis waar een balk, die hoger ligt dan 20 *ammot* niet opmerkt, omdat men er onderdoor en aan voorbij loopt, maar dat men het *schach* dat hoger ligt dan 20 *ammot* wel zal opmerken, omdat men enige tijd in de soeka zit. Daarom vermeldt de Misjna in traktaat Soeka ook nog eens de maximum hoogte van het *schach*, zodat het binnen oogbereik ligt, overeenkomstig G-ds gebod om in een soeka te wonen „zodat je nakomelingen zullen weten [door het *schach* te zien] dat Ik jullie in soekot liet wonen toen Ik jullie uit het land Egypte gevoerd heb” [Wajjikra 23:43].

Wekelijkse Halacha Serie

HILCHOT BERACHOT

Gebaseerd op de **Kitsoer Sjoelchan Aroech, Misjna Beroera, Sja'arei Halacha, WeZot Haberacha en Haberacha Kehilchata**
Samengesteld door **Zwi Goldberg**

Aflevering 24

Hoofdstuk V - Berachot Acharonot (*Andere berachot nadat men iets gegeven heeft*)

A. Inleiding

Men moet een *beracha acharona* zeggen nadat men een *kezajit* [olijfgrootte] of meer van voedsel gegeten heeft of als men een *revi'iet* of meer van een vloeistof gedronken heeft. Als men minder dat die hoeveelheid gegeten of gedronken heeft, maakt men wel een *beracha* vooraf, maar niet een *erna*¹. Al het voedsel dat men gegeten heeft, mag men hiervoor bij elkaar tellen om de olijf-hoeveelheid te verkrijgen². Wanneer men een na-*beracha* zegt, dankt men daarmee G-d voor de goede dingen die Hij ons gegeven heeft en waarvan wij zojuist hebben genoten.

Wanneer men de hoeveelheid van een *kezajit* in kleine beetjes eet, uitgespreid over een langere tijd dan nodig is om een normale hoeveelheid brood te eten, dat is de hoeveelheid van drie eieren, dan maakt men geen na-*beracha*. Deze tijd van het eten van de hoeveelheid van drie eieren brood wordt *kedei achilat pras* genoemd en duurt volgens Chazon Iesj 2-9 minuten, volgens Rav Chaïm Na'eh 4-9 minuten en volgens Rav Moshe Feinstein 3-9 minuten. Voor het zeggen van de na-*beracha* houdt men zich aan de kortste tijd, wie op Jom Kippoer moet eten van de dokter, houdt zich aan de langste tijd.

Er zijn autoriteiten die menen dat als men een complete vrucht gegeten heeft, zoals hij geschapen is, zoals een druif of een bes, of iets dergelijks, men wel een na-*beracha* moet zeggen, ook al was de vrucht kleiner dan een *kezajit*. Daarom moet men vermijden om één complete vrucht te eten, die kleiner is dan een *kezajit*. Wanneer men voordat men de vrucht opeet, er de pit uithaalt, of de schil afpelt, wordt de vrucht niet meer als compleet beschouwd. Hetzelfde geldt als de vrucht gekneusd is³.

Behalve *Birkat Hamazon*, dat gezegd wordt nadat men brood gegeten heeft, zijn er nog twee andere na-*berachot* die gezegd worden na het eten van ander voedsel: *Meïin Sjalosj* en *Borei Nefasjot*.

B. Meïin Sjalosj

De *beracha meïin sjalosj* wordt gezegd na het eten van voedsel waarvan het hoofdbestanddeel bestaat uit een (of meer) van de vijf graansoorten (tarwe, gerst, rogge, haver en spelt, maar geen boekweit), zoals koek, noedels (spagetti, vermacelli, macaroni, pap e.d.)⁴. Verder zegt men de *beracha meïin sjalosj* na het drinken van wijn of druivensap en na het eten van één van de vijf vruchten waarvoor het Land Israël in Tora wordt geprezen: druiven, vijgen, granaatappelen, olijven en dadels⁵.

Deze *beracha* wordt *meïin sjalosj* genoemd [lett.: die lijkt op drie] omdat hij bestaat uit een verkorte vorm van de eerste drie *berachot* van de *Birkat Hamazon*.

Het begin en het einde van deze *beracha* verschilt, al naar gelang wat men gegeten of gedronken heeft: wijn of druivensap, vruchten of meelspijs. Het midden van de *beracha* is voor alle categorieën hetzelfde.

De *beracha* begint in alle gevallen met: *Baroech Ata Hasjem, Elokeinoe Melech ha'olam* [Gezegend bent U, Hasjem, onze G-d, Koning van de wereld] en gaat dan verder:

- voor wijn en druivensap: *al hagèfen we-al perie hagèfen* [voor de wijnstok en voor de vrucht van de wijnstok];
- voor de vijf vruchten: *al ha eets we-al perie ha'eets* [voor de boom en voor de vrucht van de boom];
- voor meelspijzen: *al hamechia we-al hakalkala* [voor het levensonderhoud en voor de voeding].

De volledige tekst staat in de siddoer (blz. 354).

Wanneer men verschillende van deze soorten voedsel samen eet, of er wijn of druivensap bij drinkt, dan combineert men deze zinnen, dus als men bijvoorbeeld wijn, fruit en koek gegeten heeft, zegt men: *al hamechia we-al hakalkala we-al hagèfen we-al perie hagèfen we-al ha'eets we-al perie ha'eets*, in deze volgorde⁶.

Op Sjabbat, *Jom Tov* en *Rosj Chodesj* wordt een zin ingelast met betrekking tot de heiligheid van de dag. Dit alles staat ook in de siddoer. Als men deze extra zin vergeten is te zeggen, hoeft men het niet over te zeggen⁷.

¹. Sj.A. 210:1. ². M.B. 210:1. ³. Sj.A. en Rama 210:1 en M.B. 6-9. ⁴. Sj.A. 208:2, M.B. 208:2. ⁵. Sj.A. 208:1. ⁶. 208:12. ⁷. M.B. 208:58.

